

FALUDY GYÖRGY

Karoton

(REGÉNYRÉSZLET)



A diakónus felállt, és rövid köpönyegét hátravetette vállán. A fiú erős volt hitében, önfeláldozó készsége nem ismert határt, de a könyörület nem volt erős oldala. Nem tévedett hát, amikor lebeszélte a papságról. De most inkább saját megsértett hiúságát kell leküzdenie. Megvárta, amíg az alázatosság hulláma átfolyt szellemén.

– Itt az ideje, hogy csatlakozzunk Istoth-hoz – mondta. – De mielőtt elindulnánk, elmesélnék egy történetet. Szülővárosomban még mindig virágzik a kürenéi Eratosthenes családja. Már régóta keresztények, és fenntartják régi hagyományukat. Egyikük, a város egyik híres embere, nagyon sokáig élt. Claudius császár uralma alatt született, és Severusé alatt halt meg. Ennek az embernek megadott az öröm, hogy Szent Pált saját szemével láthassa.

– Láttá Szent Pált? – kiáltott fel Karoton. – És beszélt is vele?

– Hadd mondjam el úgy, ahogy történt. Amikor gyermek voltam, ismertem egy Theodoros nevű öreg kőfaragót. A szomszédságunkban lakott, és én gyakran látogattam. Theodoros több mint ötven évig faragott domborműveket a gazdagok szarkofágjaira. Aztán nyugalomba vonult, és saját koporsóján kezdett dolgozni. Téglával kirakott udvarán üldögélt egy zsámolyon, és a domborműveket faragta; hol a Kígyót faragta gonoszabbra, hol a Megváltó szamarán stilizált valamit. Körülbelül tíz éves lehettem, és nagyon szerettem nézni, ahogy dolgozott. Egyetlen dolog hozott zavarba, éspedig az, hogy Jézus Krisztusnak frissen beretvált arcot faragott, holott a templomban én mindig szakállasnak láttam. Megkérdeztem Theodorost, miért nem faragott szakállat a Megváltónknak, mire ő válasz helyett elmesélt egy történetet, melyet ő maga is a vénséges Eratosthenestől hallott. Annyira tetszett, hogy mindig könyörögtem neki, hogy mesélje el újra meg újra. Lehet, hogy százszor is hallottam, mielőtt testét abba a gyönyörű szarkofágba tették, és lelke, remélem, az Ősi Menászba szállt. Elmondom most neked úgy, ahogy ő mesélte nekem, a kürenéi Eratosthenes szavaival.

„Húszéves voltam azon a nyáron, amikor apám Rómába küldött egy datolyaszállítmánnyal. Egy keresztény fogadósnál laktam Ostiában, és örültem, hogy a datolyát eladhattam egy helyi kereskedőnek, és nem kellett Rómába, ebbe a szörnyű hangyabolyba mennem. Amikor kipakoltuk a datolyát – egy napi munkába

tellett – visszatértem a fogadóba, és elhatároztam, hogy megjutalmazom magam a jól végzett munkáért, és elmegyek a színházba. A fogadós mondta, hogy Menandrosz két vígjátéka közül választhatok. Az egyik a *Lenyírt hajú lány* volt, a másikra nem emlékszem. Megkértem a fogadóst, hogy jöjjön velem, mert nem ismertem az utat, és ő egy pult mellett álló öregemberre mutatott. »Ő is a színházba készül – mondta. – Görög, mint te, és felebarátunk, de ezerszer méltóbb, mint te és én együttvéve. Nagy megtiszteltetés, ha egy lépést is tehetsz az oldalán.«

Ránéztem az öregemberre, és megrémültem. A feje oly sima volt, akár egy elefántcsont golyó, csak két tincs volt rajta kétoldalt, félig eltakarva a fülét. A szeme sarkától, át a halántékán olyan mély ráncok húzódtak, mintha karddal vágták volna őket. Mélyen beesett, sötétbarna szemei voltak, magas nyergű, görbe, éles és kiugró orra, fogai pedig hosszúk és sárgák. »Azzal az öreg szélhámossal akarsz színházba küldeni?« – kérdeztem a fogadóstól. Ironikusan és diadalmasan mért végig. »Csak ennyit tudsz, te zöldfülű? – kacagott keserűen. – Ki sem tudod találni, hogy ki az?« Felém hajolt és fülembé súgta: »Ez Pál, te együgyű, tarsusi Pál. Igen, ő az, a mi Urunk apostola, és a császár bérgyilkosai egész Rómában keresik, hogy vérét ontsák. De őt nem érdekli. Egész nap prédikál, hirdeti az igét, a kikötőben vagy a piactéren hangoztatja tanításait, vitázik a zsidókkal a zsinagógában, de este lemossa a port és izzadságot, és indul a színházba, egy jót nevetni. Igazán szerencsés vagy, ha elkísérheted. Szaladj!«

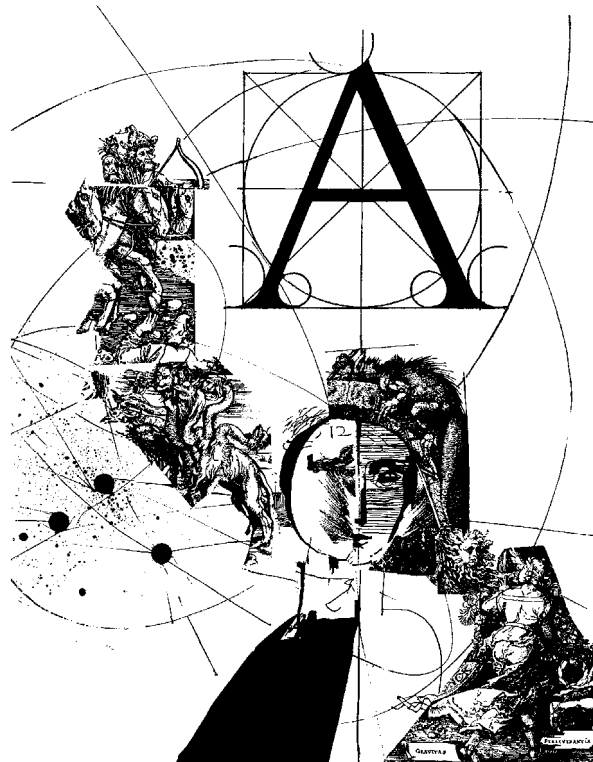
De még mennyire, hogy szaladtam! Amilyen gyorsan csak lábaim bírták. Vele mehetnék, kérdeztem alázatosan, mert bár görög és keresztény voltam én is, mint Ő, de arra sem voltam méltó, hogy lába nyomát megcsókoljam. Jóságosan bólintott, de nem sokat beszélt útközben. Ami pedig engem illet, alig mertem ránézni, de oldalra pillantottam, és megláttam finom kezét és hosszú körmét.

Az egyetlen üres szék, magasan, a perzselő napon volt, de ő kitűnően érezte magát, és cseppet sem zavarta a hőség. Senki sem nevetett annyit, mint ő; jókedvét a körülöttünk ülőkre is átragasztotta, így az emberek többet nevettek vele, mint a színészek. Valahol a színdarabban volt egy mondat: »Kiket az istenek szeretnek, fiatalon hálnak meg«, én pedig tudtam, hogy hallottam már azelőtt is ezeket a szavakat, és hirtelen eszembe is jutott, hogy hol. Egy misén, amikor püspökünk Pál egyik leveléből olvasott fel. Mily megalázás, gondoltam: Krisztus tanítványa, és nem szégyell holmi vígjátékból idézni! És szemeim megteltek könnyel.

Előadás után, amikor eljött a frissítők ideje, rám mosolygott és megkérdezte: »Miért vagy oly komor? Nem tetszett a színdarab?« »Isten őrizz! – nyögtem. – De soha sem gondoltam volna, hogy a te társaságodban fogom *A lenyírt hajú lányt* látni. De most, hogy megadatott nekem, hogy Krisztus tanítványa mellett üljek, könnyörgök, áruld el, amennyiben nem vagyok túl méltatlan rá, milyen volt ő?« Ezt kérdeztem szörnyű tudatlanságomban, de ő nem haragudott meg. »Csu-

pán apostola vagyok Krisztusnak és nem tanítványa – mondta szelíden. – Sosem láttam Őt, csak álmaimban, Damaszkuszban. De ismerem Jánost, aki találkozott Vele, és János azt mondta, hogy Megváltónk középtermetű volt és kerek, rózsás arcát göndör és világos haj koronázta. És találkoztam Tamással is, mielőtt elhajózott volna Indiába, és ő azt mondta, mikor megkérdeztem, hogy a mi Urunk szokatlanul magas volt, sápadt, beesett arca, ragyogó kék szeme és rőt, gyér szakáll volt. És amikor Pétertől érdeklődtem Felőle, akkor Péter aranybarna szeműnek és szakálltalan, sima, kerek állúnak írta le a mi Urunkat. Mindegyikük másnak látta Őt, olyanak, amilyenek elképzelték. Úgy, hogy nem kell János, Tamás és Péter szavára támaszkodni. Ha nem tudod elképzelni Krisztust, akkor sohasem fogod meglátni Őt. Ha pedig látni fogod, akkor olyan lesz, amilyenek elképzeled.«”

Fordította: ORBÁN JÁNOS DÉNES



KASS JÁNOS: ARS POETICA (1969)